

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Триньової Яни Олегівни
на тему: «Теоретичні засади та практика реалізації принципів біоетики в
кримінальному праві України», поданої на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 - кримінальне право та
кримінологія; кримінально-виконавче право

Ступінь актуальності обраної теми дослідження

Офіційним опонентом вивчені наукові публікації, висвітлені в авторефераті, а також ті, які не ввійшли в автореферат (загалом 140 наукових публікацій), які опубліковані під час роботи над цим дослідженням в продовж 10 років, дисертація та автореферат Я.О. Триньової, що дає підстави стверджувати, що проведене дослідження присвячено актуальним фундаментально-прикладним проблемам кримінального права та тривало достатньо тривалий час.

Сучасне розуміння права з домінуючої юридико-позитивістської позиції та згубне для планетарної екосистеми засилля антропоцентризму зумовили, поряд з іншими обставинами, виникнення кризових явищ у сфері кримінального права. Проявом останніх є ігнорування принципу верховенства права не лише в процесі правозастосування, але й при законотворенні, наслідком чого є поява, так званих «неправових» законів, а, відповідно, необґрунтованих судових рішень, поширення правового нігілізму. Свідченням кризових явищ кримінально-правового характеру є, також, наявність прогалин у законодавстві, що зумовлює фактичне застосування забороненої законом аналогії, наприклад, визнання вбивством ненасильницького та необережного позбавлення життя особи, або неможливість кримінально-правового реагування на такі суспільно-небезпечні діяння, як клонування людини, створення химер чи кіборгів, неупорядковане використання результатів біомедичних розробок та нанотехнологій тощо. Негативним наслідком зазначеного постає як недостатня можливість реалізації завдань, поставлених перед національним кримінальним законодавством, так і взагалі певною втратою авторитету цієї галузі законодавства.

Тому можна погодитись із дисертантом, що виходом із вказаної ситуації може стати удосконалення системи координат розвитку доктрини кримінального права, а також здійснення відповідної законотворчої і правозастосовної

Вхід на ВСД НАВС	
Вх. №	2408
"19"	04 2021 р.
кількість аркушів:	
осн. док.	14 додаток -

діяльності. З цією метою автор пропонує переглянути деякі загально-правові принципи, зокрема як уособлення духу права, його зв'язку з мораллю, втілення суспільних інтелектуально-ціннісних настанов і тенденцій у галузеві правові норми й інститути. Здійснювати, на думку Я.О. Триньової, це доцільно на засадах інтегративної концепції праворозуміння, а саме – синтезу природно-правового та позитивістського його типів. Втіленням першого з них, на думку автора, має стати екоцентризм як сучасна світоглядна основа правосвідомості, що приходить на зміну антропоцентризму. Позитивістський же тип праворозуміння проявиться у формалізації положень природного розуміння сутності права. Я.О. Триньова пропонує вважати зазначений синтезований тип праворозуміння ні чим іншим, як глобальною біоетикою (надалі - біоетика), тобто знанням про правила співіснування людини з іншими елементами екосистеми та організація життєдіяльності суспільства за вказаними правилами з метою збереження життя на Землі. Надалі розвиваючи цю думку, автор пропонує розглядати принципи глобальної біоетики, відображені, зокрема, у Всезагальній декларації ЮНЕСКО про біоетику та права людини оновленою парадигмою розвитку права та його галузей, у тому числі й кримінального права.

Дотримання цих принципів на доктринальному рівні через формування біоетичної кримінально-правової доктрини, а затим і на нормотворчому рівні, на думку дисертанта, сприятиме забезпеченню безпеки існування не тільки суспільства, але і всієї екосистеми, частиною якої є людина.

Про актуальність дисертаційного дослідження Я.О. Триньової свідчить **зв'язок її роботи з науковими програмами, планами, темами.** Так дисертацію виконано відповідно до Концепції державної політики в галузі біоетики, затвердженої постановою Президії НАН України від 03 жовтня 2002 р. № 259; Загальнодержавної програми, адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV; Всезагальної декларації про біоетику та права людини, прийнятої резолюцією Генеральної конференції ЮНЕСКО 19 жовтня 2005 р.; Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України № 287/2015) та зобов'язань, узятих Україною на виконання Рекомендації 1046 щодо

використання ембріонів та плодів людини для цілей діагностики, терапії, наукових досліджень, промислового використання та торгівлі (прийнята Парламентською асамблеєю Ради Європи від 24 вересня 1986 р.); Дохійської декларації про включення питань запобігання злочинності та кримінального судочинства до ширшого порядку денного ООН з метою вирішення соціальних та економічних проблем і сприяння забезпеченню верховенства права на національному й міжнародному рівнях, а також участі громадськості (Тринадцятий Конгрес ООН із запобігання злочинності та кримінального судочинства, Катар, Доха, 2015 р.); Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» (Указ Президента України № 5/2015); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України № 501/2015); Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр. (постанова загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р.); Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019–2023 рр. (постанова президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 р. № 30); Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. (рішення Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 грудня 2017 р., протокол № 28/1).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 26 листопада 2019 р. (протокол № 23).

Наведене також є додатковим свідченням про актуальність та фундаментально-прикладний характер проведеного дослідження.

***Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації***

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, відповідають вимогам щодо такого роду робіт. Їх вірогідність забезпечена:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті, адже кожен наступний розділ чи підрозділ органічно

пов'язаний із попереднім та доповнює його, а на початку розділів надано короткий вступ-зв'язку цього розділу із попереднім, що покращує сприйняття матеріалу

- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації, в тому числі і англomовної (всього 573 найменування); причому були використані джерела зазвичай не притаманні кримінально-правовим дослідженням, що підтверджує проведений автором аналіз міждисциплінарних проблем у роботі;

- вивчено та використано в роботі матеріали з біоетичного напрямку практики ЄСПЛ (96 справ);

- достатньою географією при апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, конгресах, у тому числі - міжнародних; участю дисертанта у телевізійних програмах за науково-практичними проблемами, які підняті у своєму дослідженні;

- проведенні особистих лекцій за темою дослідження у низці європейських університетів (Польща, Сербія, Словаччина);

- достатньо обширному за кількістю (660 осіб – письмово та додатково on-line опитування 539 респондентів), групами (прокурори, судді, адвокати, студенти-юристи, медичні працівники різних спеціальностей) та часом (протягом всього часу роботи над дослідженням – 10 років) анкетуванню за проблемними питаннями в межах предмета дослідження; методика опрацювання анкет надана в Аналітичних довідках, які містяться в Додатках до дисертації; також в Аналітичних довідках представлено механізм обчислення відсоткового співвідношення відповідності положень КК України принципам біоетики;

- відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Загалом практичне значення роботи підтверджується 13 актами впроваджень, систематизовані автором дисертації протягом 10 років дослідження.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій полягає в тому, що в дисертації вперше поставлено й практично вирішено наукову-прикладну проблему розроблення цілісного доктринального підходу до формування концепції теоретичних засад та практики реалізації принципів

біоетики у кримінальному праві України, що надало можливість удосконалити відповідні положення сучасної кримінально-правової доктрини, процесів правотворення та правозастосування у сфері кримінального права. Зокрема:

- доведено, що результати практики реалізації принципів біоетики повинні бути використані кримінально-правовою наукою для вдосконалення наявних та створення нових кримінально-правових норм, призначенням яких є забезпечення охорони людини від суспільно небезпечних посягань у сфері використання «небезпечного знання»;

- виявлено співвідношення біоетики як феномену спорідненого з природним правом та кримінального права на засадах координації (сприйняті біоетикою кримінального права, як необхідної складової власного змісту та реалізація в такому праві власних принципів як раціональної парадигми відображення дійсності з метою збереження планетарної екосистеми) та субординації (залежність принципів та інших положень кримінального права від принципів біоетики на доктринальному, правотворчому та правозастосовному рівнях), а також наявність спільних для них біоетико-правових проблем, пов'язаних із використанням «небезпечного знання», зокрема проблеми пов'язані із недоторканністю геному людини (створення химер, клонування тощо); забезпечення права ембріона (плоду) людини на життя; забезпечення безпечного використання нанотехнологій тощо;

- з'ясовано межі можливого впливу принципів біоетики на розвиток теорії кримінального права шляхом домінування природного права в контексті дуалістичної концепції праворозуміння; включення до кримінально-правового понятійного апарату понять «біоетика», «принципи біоетики», «біоетизація кримінально-правового простору», «біоетичні кримінально-правові проблеми», «біоетичні засади правового забезпечення протидії кримінальним правопорушенням»;

- здійснено розподіл підстав біоетизації вітчизняного кримінального права на внутрішні (невідповідність українського нормотворення у галузі кримінального права та правозастосування кращим європейським традиціям);

зовнішні (процеси інтеграції та уніфікації кримінального законодавства в межах Європейського Союзу);

– концептуально доведено значення принципів біоетики в системі сучасного кримінального права та законодавства, які формують нове, біоетичне праворозуміння, як синтез природного та позитивістського розуміння права, що є підґрунтям для створення правових за своєю сутністю законів у галузі кримінального права;

– обґрунтовано, що сучасне правотворення у сфері кримінального права, здійснюване на принципах біоетики, сприятиме усуненню колізій і прогалин, а сам процес біоетизації норм кримінального права й усієї національної системи права сприятиме ефективному забезпеченню прав та свобод людини і громадянина;

– здійснено доктринальне дослідження Загальної частини КК України на відповідність принципам біоетики, на основі чого встановлено, що вона, в основному, відповідає таким принципам, а незначний обсяг невідповідності становить підінститут конфіскації майна, здобутого легальним шляхом (загальна конфіскація) та Особливої частини КК України, яка також відповідає таким принципам, однак незначний обсяг невідповідності полягає в наявності прогалин у кримінальному законодавстві, пов'язаних з відсутністю у ньому засобів кримінально-правового реагування на прояви кримінально протиправної поведінки, переважно у сфері оперування «небезпечним знанням» (розділ II, IX, X, XX Особливої частини КК України);

– з огляду на виявлені прогалини у кримінальному законодавстві (наприклад, у розділ II Особливої частини КК України відсутнє визначення початку забезпечення кримінально-правової охорони життя людини; у розділах IX, X Особливої частини КК України не передбачена відповідальність за правопорушення у сфері використання нанотехнологій; у розділі XX Особливої частини КК України не передбачена відповідальність за незаконне проведення експериментів над геномом людини (клонування, створення химер тощо));

– запропоновані шляхи усунення виявлених прогалин на основі розробленого біоетичного алгоритму правотворення: визначити початок

кримінально-правового забезпечення життя людини з 15 дня після запліднення; встановити кримінальну відповідальність за порушення правил нанотехнологічної безпеки та застосування ксенотрансплантатів у трансплантології й за правопорушення у сфері клонування, зокрема, створення гібридів живих істот (хімер), а також за залишення клону людини у стані його розвитку понад 14 днів після запліднення (окрім кріоконсервації), визнавши такі діяння кримінальними правопорушеннями проти безпеки людства;

удосконалено:

— концептуальні підходи поняття глобальної біоетики шляхом застосування синтезу двох типів праворозуміння, природно-правового та юридико-позитивістського, з метою використання такого визначення в доктрині кримінального права та процесі відповідного правотворення;

- наукове розуміння глобальної біоетики як міжгалузевого знання щодо правил співіснування людини з іншими елементами екосистеми та організація життєдіяльності суспільства за вказаними правилами з метою збереження життя на Землі та одного з джерел кримінального права;

— зміст принципів глобальної біоетики, а саме: екоцентризму; альтруїзму; транспарентності; раціоналізму; рівноваги; обмежень; безпеки життєдіяльності та реалізму;

— положення теорії кримінального права шляхом їх розгляду через призму дуалістичної концепції праворозуміння (синтез природно-правового та позитивістського підходів до визначення сутності права) та концепції примату екоцентризму (пріоритет екосистеми над іншими цінностями);

дістало подальший розвиток:

— методика дослідження кримінально-правових явищ, шляхом застосування невластивих кримінальному праву методів пізнання (зокрема, ідеалістична та трагічна діалектики, гештальт-підхід до вивчення певних явищ, екзистенціалізм), що дозволило всебічно розробити теоретичні засади та практику реалізації принципів біоетики у кримінальному праві України з позиції домінування природного права;

– напрями практики реалізації біоетики в системі норм кримінального права шляхом застосування синтезу природно-правового та юридико-позитивістського типів праворозуміння;

– алгоритм правотворення у сфері кримінального права, який засновується на принципах біоетики і складається з гносеологічного, інституціонального та матеріального рівнів;

– наукове бачення удосконалення кримінального права в механізмі протидії кримінальним правопорушенням, шляхом біоетизації кримінально-правових норм (забезпечення їх відповідності принципам біоетики);

– уточнення понять «клонування», «ембріон людини» «репродуктивне клонування» шляхом внесення змін та доповнень до Закону України «Про заборону репродуктивного клонування людини» (2004), що сприятиме встановленню та реалізації кримінальної відповідальності за порушення вимог цього закону;

– знання про об'єктивні ознаки статей 172, 173, 236, 439 КК України, що мають поширюватись на сферу нанотехнологій, забезпечуючи в такий спосіб нанобезпеку, враховуючи тотальну небезпеку для людей і безсилля правової системи у врегулюванні відносин між людьми в сфері нанотехнологій та забезпеченні безпеки всього населення.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 3 одноособових монографіях, 28 статтях, опублікованих у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук та 11 статтях, опублікованих у наукових періодичних виданнях інших держав з наряду, з якого підготовлено дисертацію, 26 опублікованих тезах наукових доповідей, 5 працях, що додатково відображають наукові результати дисертації. Представлені праці повністю репрезентують зміст наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у даному дисертаційному дослідженні. Автореферат дисертації Я.О. Триньової повно відтворює основні положення та висновки дисертації. Їх зміст і положення, що є предметом захисту, ідентичні. Дисертація та її автореферат виконані з дотриманням вимог сучасного українського ділового

мовлення. У докторській дисертації не відтворюються положення кандидатської дисертації Я.О. Триньової.

Практичне значення роботи.

Висновки повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи та впливають з її основних положень. Дисертація стисло формулює основні результати дослідження, які викладені у тому числі і у структурній частині автореферату. На думку офіційного опонента, найбільш цінними є ті висновки, які стосуються запропонованих шляхів розв'язання біоетичних кримінально-правових проблем через створення теоретичних моделей відповідних кримінально-правових норм та деяких інших законодавчих актів, спрямованих на забезпечення їх відповідності біотичним засадам нормотворення, зокрема: 1) внесення змін до КК України, що стосуються нанотехнологій, зокрема введення відповідальності за порушення правил поводження з наноматеріалами; порушення правил нанобезпеки; удосконалення вже існуючих положень КК України, шляхом нового, розширеного тлумачення диспозицій ст.ст.172, 173, 236, 439 КК України; 2) введення кримінальної відповідальності за проведення репродуктивного клонування людини; створення гібридних видів живих істот (химер); проведення будь-яких дослідів над клонованими ембріонами людини, людьми чи химерами; переміщення через митний кордон України клонованих ембріонів, химер; 3) рекомендації щодо внесення змін до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» щодо визначення початком життя людини 15 день формування зиготи.

Фундаментальна значущість роботи полягає в обґрунтуванні необхідності переходу до синтезованої (інтегративної) концепції праворозуміння, втілення дуальності права. Визначення в якості джерел сучасного кримінального права принципів біоетики, які одночасно виступають оновленими загально-правовими принципами. Зазначені принципи створюють нову, необхідну за сучасних потреб систему координат, завдають новий біоетичний вектор відповідно до якого має розвиватись кримінальне право та законодавство.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів, що містять 16 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (574 найменування на 58 сторінках) та чотирьох додатків на 68 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 540 сторінок, із них основний текст дисертації – 392 сторінки.

Текст дисертаційного дослідження умовно можна поділити на фундаментальну та прикладну частини. У першій із них автор характеризує понятійний апарат свого дослідження, з'ясовує генезу нового для теорії кримінального права поняття «біоетика» та його співвідношення з поняттям «природне право», формулює принципи біоетики та визначає їх роль у процесі законотворення. Прикладна ж частина роботи присвячується з'ясуванню відповідності положень Загальної та Особливої частини кримінального права принципам біоетики, а також виявленню за їх допомогою кримінально-правових біоетичних проблем, що зводяться, в основному, до наявності прогалин у кримінально-правовому забезпеченні деяких сторін сучасного буття, пов'язаних з використанням так званого небезпечного знання.

Загалом робота виконана на належному теоретико-методологічному рівні, є цілісною та завершеною.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

1. В роботі автор виділяє об'єкт дослідження: «біоетика як явище об'єктивної дійсності про застосування сучасних гуманітарно-природничих знань в кримінальному праві України» (с.27). Однак можливим видається визначення об'єкта як більш широкої категорії, до якої входить предмет дослідження «теоретичні засади та практика реалізації принципів біоетики в кримінальному праві України». Таким на нашу думку видається визначення загального виду галузі права, до якої відноситься кримінальне право. Тобто визначення об'єкту дослідження можливо визначити як реалізація біоетичних засад в публічному праві України. Цей же об'єкт дослідження буде доречним і у подібних дослідженнях, наприклад, з адміністративного права тощо.

2. Позитивним слід вважати використання автором і описаних в підрозділі 1.1 дисертації, поряд із «класичними» методами пізнання кримінального права, таких невластивих для кримінального права методів пізнання як «трагічна» діалектика, використання саме ідеалістичної а не матеріалістичної діалектики, звернення до гештальт-підходу. Проте потребує додаткового обґрунтування доцільність звернення до цих методів, невже «класичні методи» пізнання вже вичерпали себе.

3. В підрозділі 1.4 дисертаційного дослідження, автор наводить співвідношення принципів біоетики з принципами кримінального права. Однак у тексті роботи автор не наводить своє ставлення до заявлених в наукових колах пропозицій щодо доцільності відображення принципів кримінального права в новому кримінальному кодексі. Між тим цей предмет жваво обговорювався під час науково-практичних конференцій, присвячених концепції нового Кримінального кодексу України і має бути висвітленим в під час захисту дисертації.

4. Загалом погоджуючись із необхідністю дослідження практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), між тим потребують пояснення деякі моменти. Так другий розділ своєї роботи Я.О. Триньова присвятила дослідженню реалізації принципів біоетики у практиці ЄСПЛ. Однак з п'яти основних біоетичних кримінально-правових проблем, які досліджуються в роботі, в цьому розділі не всі вони відображені. Тож авторові доцільно надати пояснення, наприклад, чому в практиці ЄСПЛ не було справ, пов'язаних з використанням нанотехнологій.

5. Наскільки відомо, то до біоетичних проблем можна віднести зокрема перенаселення планети Земля, виснаження природних ресурсів, пошук нових джерел енергії, парниковий ефект, опріснення морської води, проблеми використання репродуктивних технологій, майнінг криптовалют тощо. В той же час, було б доцільним обґрунтування положення, згідно з яким в роботі було дослідження лише п'ять біоетичних кримінально-правових проблем, зокрема, наприклад, чим ці досліджувані проблеми відрізняються від інших об'єктивно існуючих біоетичних проблем.

6. В Розділі 1 дисертант заявляє, з посиланням на відповідні положення Конституції, про неможливість законодавства в сфері кримінального права забезпечити безпеку існування суспільства, однак вже в Розділі 4 роботи, проаналізувавши Загальну частину Кримінального кодексу України на реалізацію в його положеннях принципів біоетики, доходить висновку про практично повну його відповідність (99,2%) біоетичним принципам. Чи не вбачається в цьому протиріччя?

7. Також в роботі (зокрема, Розділ 4) не достатньо глибоко розкрито ставлення автора через призму біоетичного аналізу, до запровадження інституту кримінального проступку, а особливо віднесення деяких складів кримінальних правопорушень до категорії кримінальних проступків, що на мою думку, протирічить біоетичному принципу альтруїзму.

8. Автор дисертації, наскільки мені відомо, була неодноразово учасником науково-практичних заходів, присвячених обговоренню концепції нового кримінального кодексу та подавала свої міркування щодо цього. Однак на сторінках роботи не знайшло відображення міркування автора щодо структури біоетизованого кримінального кодексу, про який вона згадує. Тому, було цікавим під час захисту почути думки автора щодо її бачення структури біоетизованого кримінального кодексу України.

9. В рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 06 листопада 2004 року у справі N 1-33/2004 щодо тлумачення категорії верховенства права, на яке посилається автор дисертації, останнє визначається через застосування в процесі правозастосування зокрема доктринальних висновків, звернення до традицій, норм моралі певного суспільства. Однак відомо, що в сім'ї країн романо-германського права, до яких традиційно належить Україна, подібне не було нормою. Разом з тим на сьогодні законодавець надав можливість сторонам спору звернення до доктринальних висновків під час правозастосування у публічних та приватних спорах, що також не притаманно сім'ї країн романо-германській

права, а є більш ознакою англосаксонської правової сім'ї. Однак використавши це рішення суду, автор дисертації не надає необхідної оцінки згаданих правовій позиції КСУ з точки зору реалізації в ній біоетичних принципів.

10. В 5 розділі роботи, автором запропоновано заповнити прогалини в законодавстві в сфері кримінального права шляхом внесення пропозиції теоретичних моделей нормативно-правових актів (нових положень кримінального кодексу). Однак чи достатньо цього і на який час буде достатньо для заповнення прогалин в Особливій частині КК України з метою забезпечення в такий спосіб безпеки існування суспільства. І чи доцільна така динаміка змін положень кримінального законодавства?

В той же час, висловлені зауваження та міркування не применшують загальної високої оцінки дисертаційного дослідження Я.О. Триньової, її теоретичної цінності та практичної значущості.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого

наукового співробітника

Підсумовуючи слід констатувати, що подана на опанування дисертація є зрілим, самостійним, завершеним, сучасним, актуальним, оригінальним науковим дослідженням, у якому не тільки класично поєднано вирішення завдань прикладного і фундаментального характеру, але й запропоновано вирішення фундаментальних проблем міжгалузевого характеру, що вказує на необхідний науковий рівень цього дослідження.

В зв'язку з цим, вважаємо, що дисертаційне дослідження Яни Олегівни Триньової «Теоретичні засади та практика реалізації принципів біоетики в кримінальному праві України» є науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальну наукову проблему – розроблено теоретичні засади та внесені обґрунтовані пропозиції щодо практики реалізації принципів біоетики в кримінальному праві України.

В цілому ця дисертація відповідає вимогам, встановленим до змісту та оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально-

виконавче право та відповідає п. 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами та доповненнями), а її авторка *Триньова Яна Олегівна* заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент

**доктор юридичних наук, доктор теології, професор,
член-кор. Національної академії Правових наук України,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»**

Є.Л. Стрельцов

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ